

Dyskursywne konstruowanie migracji i bezpieczeństwa. Perspektywa Polski w wymiarze ogólnoeuropejskim

Od wybuchu w 2015 r. kryzysu migracyjnego temat migracji stał się w Europie jedną z kwestii, która zdominowała debatę publiczną. Masowa migracja milionów osób z Afryki czy Bliskiego Wschodu stała się realnym problemem dla wielu państw członkowskich Unii Europejskiej. Po inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 r. sytuacja uległa zaognieniu, gdyż miliony uchodźców z ogarniętej wojny Ukrainy podjęło próbę ucieczki na zachód Europy.

W odpowiedzi na rosnące znaczenie kwestii migracji państwa Unii Europejskiej uchwaliły Nowy Pakt w sprawie Migracji i Azylu (Pakt Migracyjny), czyli szereg przepisów regulujących procedury azylowe czy wprowadzające mechanizmy obligujące państwa członkowskie do współpracy w zakresie przyjmowania migrantów.

Fakt, że migracja i związane z nią kwestie bezpieczeństwa stanowią centralną oś agendy mediów i polityków w większości krajów Unii Europejskiej, sprawia, że wspomniane zjawiska są szeroko omawiane. Innymi słowy, mówiąc o migracji, polityczni i medialni aktorzy społeczni dyskursywnie konstruują obraz migranta czy definiują pojęcie bezpieczeństwa, legitymizując lub krytykując konkretny obraz rzeczywistości.

W tym kontekście szczególnie interesująca jest sytuacja Polski. Historycznie rzecz biorąc, była ona krajem emigracji, a nie imigracji. Ten stan rzeczy uległ zmianie stosunkowo niedawno, na co wpływ miały wydarzenia z ostatnich lat, takie jak wybuch kryzysu migracyjnego na granicy polsko-białoruskiej, napływ uchodźców z Ukrainy (których Polska, jako kraj frontowy, przyjęła najwięcej), a także ułatwienie procedur wydawania wiz pracowniczych dla cudzoziemców). Co więcej, w 2025 r. Polska przejęła prezydencję w Radzie Unii Europejskiej, co sprawia, że ma ona szansę nadać ton polityce migracyjnej UE.

Niniejszy projekt stawia sobie za cel rekonstrukcję, analizę oraz interpretację praktyk i strategii dyskursywnych, które stosują główni aktorzy medialni i polityczni. Głównym punktem odniesienia jest Polska: przeanalizowane zostaną artykuły na stronach newsowych największych korporacji telewizyjnych (TVP Info, TVN24, Polsat News, TV Republika) oraz debaty parlamentarne poświęcone migracji. Co więcej, aby rozszerzyć perspektywę poza poziom recepcji dyskursu, projekt zakłada przeprowadzenie wywiadów częściowo ustrukturyzowanych z dziennikarzami wspomnianych stacji, którzy zajmują się tematami migracji. Umożliwi to zbadanie motywacji i perspektyw osób, które kształtują naszą percepcję tego zjawiska.

Dostrzegając znaczenie problematyki migracji w całej Unii Europejskiej, projekt nie poprzestaje na analizie wyłącznie polskich dyskursów, lecz zakłada wpisanie ich w szerszy kontekst europejski. Aby zrealizować ten cel, przeanalizowane zostaną także artykuły dotyczące migracji publikowane przez włoskie media (RAI oraz La7), jak również debaty plenarne poświęcone temu zjawisku w Parlamencie Europejskim. Pozwoli to na uzyskanie szerokiego obrazu dyskursywnego obrazu migracji w Unii Europejskiej oraz sprawi, że uzyskane wyniki będą interesujące nie tylko na poziomie lokalnym.

W odniesieniu do narzędzi i metod projekt zakłada zastosowanie instrumentarium badawczego humanistyki cyfrowej. Wykorzystane zostanie modelowanie tematyczne oraz techniki językoznawstwa korpusowego. Dzięki temu zastosowaniu algorytmów oraz narzędzi statystycznych możliwa będzie praca na korpusach, które składają się z kilku milionów słów, a otrzymane wyniki będą rzetelne. Wychodząc poza wymiar lingwistyczny, wyniki zostaną zinterpretowane przez pryzmat społecznych teorii ustanawiania agendy oraz sprawiedliwej sekurytyzacji.